

BESLUT
1999-06-09

Dnr 22-1644/99
Delg.

Växtodlingsenheten
Anna-Clara Brunsson

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för trädgårdsvetenskap
Box 55
230 53 Alnarp

Avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade äppelgrundstammar under 2000-2004

Sveriges lantbruksuniversitet inkom den 16 mars 1999 med en ansökan om att under åren 2000-2004 få genomföra avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade äppelgrundstammar. Ansökan omfattar två typer av äppelgrundstammar (M9 och M26) som genmodifierats och därmed givit upphov till sex kloner. Grundstammarna har tillförts *rolB*-genen, som ger upphov till ökad känslighet för auxin och därmed förbättrad rotning. Samtliga kloner har även tillförts en selektionsgen, *nptII*, som ger tolerans mot antibiotikum kanamycin/neomycin.

Sveriges lantbruksuniversitet ansöker om att få genomföra fyra försök med 200 träd per försöksplats, maximalt 2800 m², i Höganäs, Kristianstad, Lomma och Simrishamns kommuner. Avsikten med försöket är att jämföra transformerade äppelgrundstammar med icke transformerade vad gäller inflytandet på tillväxt, blomning och fruktsättning samt fruktkvalitet hos sju stycken ympade äppelsorter. Försöket avser även att kontrollera stabiliteten hos de modifierade egenskaperna.

Remissinstanser

I ärendet har följande remissinstanser givits tillfälle att avge yttrande: Gentekniknämnden, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Sveriges lantbruksuniversitet (Institutionen för ekologi och växtproduktionslära samt Institutionen för växtförädling), Lunds universitet (Ekologihuset), Stockholms universitet (Enheten för populationsgenetik), Lantbrukarnas Riksförbund, Trädgårdsnäringens Riksförbund, Svenska Naturskyddsföreningen och Ekologiska Lantbrukarna.

Följande remissinstanser tillstyrker ansökan: Gentekniknämnden, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Sveriges lantbruksuniversitet (Institutionen för växtförädling), Lunds universitet och Trädgårdsnäringens Riksförbund. Lantbrukarnas Riksförbund tillstyrker ansökan under förutsättning att kompletterande undersökningar genomförs, bl.a. vad avser rottillväxt och kemiska reaktioner på auxinkänsligheten.

Svenska Naturskyddsföreningen tar inte ställning vad beträffar den aktuella utsättningen, men invänder mot den standardmässiga kanamycinanvändningen.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med yttranden.

Samråd

Samråd i ärendet har skett med Gentekniknämnden och Naturvårdsverket, i enlighet med 9 § förordning (1994:901) om genetiskt modifierade organismer. Gentekniknämnden och Naturvårdsverket har inga erinringar mot ett bifall av den aktuella ansökan.

Risikoförebyggande åtgärder

Av ansökan från Sveriges lantbruksuniversitet framgår bl.a. följande i fråga om risikoförebyggande åtgärder:

Grundstammarna kommer aldrig att tillåtas blomma eftersom icke transgena sorter kommer att ympas på de transgena grundstammarna. Eventuella sidogrenar på grundstammarna kommer att tas bort. Om trädet skulle brytas kommer hela trädet att avlägsnas. Skulle något träd skadas så att grundstammen skulle kunna skjuta skott och eventuellt blomma kommer trädet att avlägsnas och brännas.

Försöken kommer att besiktigas regelbundet under vegetationsperioden och observationer kommer att göras med avsikt att registrera eventuella skillnader mellan träd ympade på transformerade grundstammar och träd ympade på icke transformerade grundstammar.

Plantering och skörd kommer att utföras manuellt. Kvalitetstester på frukten kommer att genomföras efter skörd.

Efter försökens slut kommer träden att grävas upp och brännas. Marken kommer att plöjas för att eliminera alla rotrester som eventuellt finns kvar i marken.

Skäl för beslutet

Enligt 13 kap. 12 § miljöbalken (1998:808) får avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer endast ske efter tillstånd.

I 13 kap. 13 § miljöbalken stadgas att tillstånd får lämnas endast om den verksamhet som ansökan avser är etiskt försvarbar.

Enligt 13 § förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken är Jordbruksverkets tillståndsmyndighet för ifrågavarande verksamhet.

Jordbruksverket gör följande bedömning:

Äppelgrundstammarna kommer inte att tillåtas blomma, eftersom icke transgena sorter kommer att ympas på de transgena grundstammarna. De av sökanden angivna säkerhetsåtgärderna bedöms vara tillräckliga för att förhindra spridning av de insatta generna.

Någon risk för människors och djurs hälsa vid odling av de genetiskt modifierade äppelgrundstammarna bedöms inte föreligga.

Med hänvisning till det ovan anförda och vad som i övrigt framkommit av utredningen i ärendet bedömer Jordbruksverket att utsättningen är godtagbar ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt. Detta förutsatt att odlingen och hanteringen i övrigt av äpplena från de genetiskt modifierade grundstammarna genomförs i enlighet med vad sökanden angivit i ansökan och med iakttagande av de åtgärder som framgår av nedan angivna villkor. Jordbruksverket anser vidare att utsättningen är etiskt försvarbar.

Beslut

Jordbruksverket beslutar härmed att ge Sveriges lantbruksuniversitet tillstånd att under 2000-2004 genomföra avsiktlig utsättning av de i ansökan angivna genetiskt modifierade äppelgrundstammarna i ovan nämnda kommuner.

För att tillståndet skall gälla måste utsättningen och hanteringen i övrigt av de genetiskt modifierade äppelgrundstammarna och äpplena utföras i enlighet med vad Sveriges lantbruksuniversitet angivit i ansökan, om ej annat framgår av nedan angivna villkor:

1. Sveriges lantbruksuniversitet skall skriftligen informera de berörda kommunerna samt genom massmedia lokalt informera allmänheten om de planerade utsättningarna. Det skall i denna information klart framgå i vilka kommuner försöken kommer att utföras. Kopior av den genomförda informationen skall ha inkommit till Jordbruksverket innan utsättningen påbörjas.
2. Alla utsättningsytor skall mätas ut i förhållande till fasta punkter i landskapet så att de lätt kan återfinnas. En karta som anger respektive utsättnings exakta belägenhet skall inkomma till Jordbruksverket innan utsättningarna påbörjas.
3. Sveriges lantbruksuniversitet skall ge försöksutförarna noggranna skriftliga instruktioner för utsättningarnas utförande och skötsel. En kopia av de skriftliga instruktionerna skall ha inkommit till Jordbruksverket innan utsättningarna påbörjas.
4. Inom en vecka efter det att utsättningen slutförts skall anmälan om detta ha inkommit till Jordbruksverket. Denna anmälan skall innehålla uppgifter om försöksytornas storlek och utsättningsdatum.
5. De skördade äpplena skall transporteras, hanteras och lagras på ett sådant sätt att spridning förhindras. Vid all transport och lagring, oavsett om äpplena skall användas vid analyser eller destrueras, skall det genom märkning framgå att det är frågan om äpplen från genetiskt modifierade äppelgrundstammar.
6. De skördade äpplena skall efter skörd destrueras genom ångning eller autoklivering om de inte skall användas för analyser. Rester av äpplen från analyserna skall destrueras.
7. För utsättningens genomförande och den efterföljande hanteringen av genetiskt modifierat växtmaterial och äpplen som härrör från den genomförda utsättningen föreligger en rapporteringsskyldighet för Sveriges lantbruksuniversitet gentemot Jordbruksverket. Rapport skall ha inkommit till Jordbruksverket senast den 31 december varje år 2000-2004. Rapporten skall omfatta:
 - vidtagna åtgärder och i utsättningarna gjorda observationer, inklusive noteringar och registreringar vad gäller förekomsten av skott på grundstammarna och eventuella morfologiska skillnader mellan träd med transgena grundstammar och träd med icke transgena grundstammar,

- hanteringen av skördade äpplen från de genetiskt modifierade äppelgrundstammarna, vilket inkluderar rester från utförda analyser, lagerhållning och all destruktion av äpplena som genomförts,
- slutsatser som gjorts av Sveriges lantbruksuniversitet avseende risker för människors och djurs hälsa samt miljön.

Hur man överklagar

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till Miljödomstolen i Växjö. Skrivelsen ställs alltså till Miljödomstolen men skall skickas eller lämnas till **Statens jordbruksverk, 551 82 Jönköping**. I skrivelsen skall Ni ange vilket beslut Ni överklagar och den ändring i beslutet Ni begär. Överklagandet skall ha kommit in till Jordbruksverket inom tre veckor från den dag då Ni fick del av beslutet.

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören efter föredragning av handläggaren Anna-Clara Brunsson. I ärendets slutliga handläggning har även deltagit planeringsdirektören Rolf Köhler, avdelningscheferna Carl Johan Lidén och Ellinor Persson, enhetschefen Gabriella Cahlin, handläggarna Staffan Eklöf och Johanna Nyström samt juristen Göran Öster.

Ingbritt Irhammar

Anna-Clara Brunsson

Övriga upplysningar

Utöver vad som anges i ovan angivna villkor får Jordbruksverket erinra om de försiktighets- och aktsamhetskrav som föreskrivs i 2 kap. 3 § miljöbalken och i 14-16 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1995:45) om genetiskt modifierade växter.

Jordbruksverket vill även framhålla att ett tillstånd av aktuellt slag inte innebär ett ställningstagande till en eventuell kommande ansökan om marknadsgodkännande.

Slutligen vill Jordbruksverket upplysa om att ett tillstånd av aktuellt slag får, enligt 24 kap. 3 § miljöbalken, återkallas helt eller delvis bl.a. om det till följd av verksamheten har uppkommit någon olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts eller om något villkor inte har följts och avvikelserna inte är av ringa betydelse.

Kopia till:

Gentekniknämnden
Naturvårdsverket
Kemikalieinspektionen

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för växtförädling
Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekologi och växtproduktionslära
Lunds universitet, Ekologihuset
Stockholms universitet, Enheten för populationsgenetik
Lantbrukarnas Riksförbund
Trädgårdsnäringens Riksförbund
Svenska Naturskyddsföreningen
Ekologiska Lantbrukarna